

حضرت آیت‌الله جنّتی «دام عزّه»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام‌علیکم؛

موضوع: «طرح یک فوریتی اصلاح مواد (۳۵) و (۵۵) قانون انتخابات ریاست جمهوری

اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۴ و اصلاحات بعدی آن»

نتایج حاصل از بررسی‌ها، ذیلاً در دو بخش جهت استحضار تحریر می‌یابد:

بخش اول: بررسی‌های مقدماتی

- بند (۹) اصل ۱۱۰ قانون اساسی مقرر می‌دارد: «... صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری از جهت

دارا بودن شرایطی که در این قانون می‌آید، باید قبل از انتخابات به تأیید شورای نگهبان... برسد».

با عنایت به عبارت فوق:

اولاً: «شرایط» از حیث تعیین عناوین و مصادیق نه به امر مجهول احاله گردید تا موجب اعمال

سلاقی یا تفسیر به رأی گردد و نه به قانون عادی واگذار گردید تا حسب اوضاع و احوال، امکان

توسعه و تضییق فراهم آید.

ثانیاً: قانونگذار اساسی، عناوین و مصادیق «شرایط» را منحصر به مواردی می‌داند که اصل ۱۱۵

قانون اساسی عهده‌دار بیان آن است.

ثالثاً: «شرایط» مندرج در اصل ۱۱۵ قانون اساسی، قطعاً حصری است نه تمثیلی. بنابراین کاستن و

افزودن آنها، مستلزم اصلاح و بازنگری قانون اساسی و تابع شرایط اصل ۱۷۷ خواهد بود.

رابعاً: با توجه به حصری بودن شرایط مندرج در اصل ۱۱۵ نمی‌توان با استناد به «اثبات شیء نفی ما عداه نمی‌کند» عناوینی را که قانونگذار اساسی علی‌رغم در مقام بیان بودن، از ذکر آنها اجتناب نمود، به عنوان شرایط جدید در قانون عادی، مورد پیش‌بینی قرار داد.

خامساً: ماده (۳۵) مصوب سال ۱۳۶۴، بدون آنکه متضمّن کاهش یا افزایش تعداد شرایط یا تعریف و تفسیر آن شرایط باشد، صرفاً در مقام تکرار و تأکید مندرجات اصل ۱۱۵ قانون اساسی بوده، لذا مواجه با اعلام مغایرت شورای محترم نگهبان نگردیده است.

بخش دوم: بررسی متن مصوبه

۱- تبصره (۱) الحاقی به ماده (۳۵) قانون انتخابات:

- عبارت «علاوه بر شرایط...» متضمّن اراده قانونگذار عادی بر افزایش تعداد شرایط مصرّح در اصل ۱۱۵ قانون اساسی است، علیهذا عبارت فوق با قطع نظر از مصادیق مندرج در ذیل تبصره، به نظر مغایر با عناوین حصری اصل ۱۱۵ قانون اساسی است.^۱

- عبارت «دارا بودن مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر و...» چون متضمّن تأسیس و ایجاد شرط جدید، علاوه بر شروط مندرج در اصل ۱۱۵ بوده، به نظر مغایر با اصل مزبور می‌باشد.

^۱ برخلاف اصول ۶۲، ۱۰۰ و ۱۰۸ قانون اساسی که تعیین شرایط را موكول به قوانین عادی نموده، اصل ۱۱۵ در مقام بیان، تمامی شرایط را با شمارش حصری برشمرده است. بنابراین نمی‌توان اصل ۱۱۵ را از حیث کاهش یا افزایش

- عبارت «باید موقع ثبت نام سابقه تصدی حداقل یکی از مناصب...» واژه «باید» متضمن تکلیف ملایطاق بوده و مغایر با حقوق شهروندی است که بر اساس آن همگان آزادند خود را جهت تصدی مشاغل و مناصب در معرض افکار عمومی قرار دهند. بنابراین از حیث تحدید حقوق و آزادی‌های مشروع شهروندان، علاوه بر مغایرت با اصل ۱۱۵ و بند (۹) از اصل سوم مبنی بر ضرورت «رفع تبعیضات ناروا»، به نظر مغایر با ذیل اصل ۹ قانون اساسی است که مقرر می‌دارد: «... و هیچ مقامی حق ندارد بنام حفظ استقلال و...، آزادی‌های مشروع را، هر چند با وضع قوانین و مقررات سلب کنند.»^۱

- مضافاً اینکه، با توجه به عبارت «سابقه تصدی حداقل یکی از مناصب زیر...»:

- آوردن هر یک از مناصب دوازده‌گانه، چنانچه به منظور توضیح، تفسیر و بیان مقصود و مراد مقنن از برخی از شرایط مندرج در اصل ۱۱۵ باشد، قطعاً این امر بر عهده نهاد محترم شورای نگهبان است. بنابراین اقدام مجلس، به دلیل خروج موضوعی داشتن از شمول اصول ۷۱، ۷۲ و ۷۳، به نظر مغایر با

تعداد شرایط انتخاب‌شوندگان، با اصول مزبور مقایسه نمود. چنین قیاسی، قیاس مع الفارق است.

^۱ عمده دلایل بر ضرورت اصلاح قانون انتخابات ریاست جمهوری، آن است که ثبت نام اشخاص فاقد صلاحیت از جمله موجبات وهن به نظام و لطمه به استقلال و هویت سیاسی - امنیتی و فرهنگی - اجتماعی نظام جمهوری اسلامی در ابعاد ملی و بین‌المللی تلقی می‌گردد، حال آنکه، هیچ‌گاه صرف ثبت نام باعث تحقق حقوق مکتسبه نمی‌شود تا نتوان با اعتماد به اسناد و مدارک مثبت و در چهارچوب اصل ۱۱۵ و بند (۹) اصل ۱۱۰ و با بررسی شرایط، سره‌ها از ناسره‌ها مشخص و سرانجام، فقط نامزدهای واجد شرایط احراز، انتخاب و اعلام گردند.

اصل ۹۸ قانون اساسی خواهد بود.

۲- تبصره (۳) الحاقی به ماده (۳۵) قانون انتخابات:

تعیین نصاب حداقل و حداکثر برای سن نامزدها، از حیث توسعه شمول قانون اساسی، به نظر

مغایر با اصل ۱۱۵ و بند (۹) اصل ۱۱۰ قانون اساسی خواهد بود. ۳۲،۱

۳- ماده (۲) طرح مصوب، ناظر بر اصلاح ماده (۵۵):

- الحاق عبارت «پس از ارائه مدارک لازم برای ثبت نام که توسط این وزارتخانه اعلام

می شود.» بنابر دلایل زیر محکوم به رد است؛ چون:

اولاً: محدودیت پیش‌بینی شده، با ظرف زمانی پنج روز که صدر ماده (۵۵) متضمن بیان آن است

منافات دارد. ممکن است داوطلبان ثبت نام، پرسش‌نامه را دریافت و در ظرف ۵ روز تکمیل و در

موعد مقرر قانونی (داخل ۵ روز) به وزارت کشور تقدیم نمایند.

ثانیاً: اگر قرار باشد نفس ارائه مدارک، ثبت نام تلقی گردد، پنج روز مهلت اعطایی، لغو و بلا اثر

^۱ عناوینی نظیر: بلوغ، رشد، علم، عقل و میزان سن و سال، از جمله شرایط عامه تکلیف است. فردی که مُصمّم بر عهده‌دار شدن سمت خطیر ریاست جمهوری و قرار گرفتن در رأس کارگزاران نظام خواهد شد قطعاً بدون ذکر آن عناوین، دارای شرایط حداقلی بوده و نیازی به تصریح آن در متن قانون نخواهد بود.

^۲ به موجب اصل ۱۱۳، رئیس‌جمهور، از حیث موقعیت سیاسی، دومین مقام رسمی کشور پس از مقام معظم رهبری است. علیهذا در بیان شرایط، باید به مانند اصل ۱۰۹ قانون اساسی، صرفاً به بیان شرایط کلی بسنده و از ذکر جزئیات صرفنظر نمود.

^۳ ذکر جزئیات و تعیین مصادیق و عناوین ناظر بر شرایط مندرج در اصل ۱۱۵، شبهه دارا شدن حقوق مکتسبه را برای داوطلبین و نامزدها تقویت نموده و نهاد محترم شورای نگهبان را در مقام بررسی صلاحیت‌ها مواجه با مشکل خواهد نمود.

خواهد بود.

ثالثاً: ظرف پنج روز، بیانگر موسع بودن وقت برای تکمیل و تحویل مدارک بوده، لکن عبارت الحاقی، دلالت بر مضیق بودن همان وقت می‌نماید. این تعارض نیاز به رفع دارد.

رابعاً: عبارت الحاقی متضمن این معناست که اگر مدارک ناقص باشد، از ثبت نام ممانعت به عمل می‌آید. این امر به معنای قائل شدن حق قضاوت و داوری برای وزارت کشور یا مأموران این وزارتخانه می‌باشد. چنین حقی: اولاً: به نظر مغایر با مواد ۵۶، ۵۷ و ۵۹ قانون انتخابات ریاست جمهوری، ثانیاً: در مغایرت با بند (۹) اصل ۱۱۰ قانون اساسی، ثالثاً: مغایر با صدر اصل ۱۱۶ قانون اساسی است که مقرر می‌دارد: «نامزدهای ریاست جمهوری باید قبل از شروع انتخابات، آمادگی خود را رسماً اعلام کنند.» بدیهی است نفس حضور در وزارت کشور جهت دریافت پرسش‌نامه‌ها، و سپس تکمیل و تحویل آن ظرف ۵ روز مقرر قانونی، از مصادیق بارز «اعلام آمادگی رسمی»^۱ خواهد بود.

بنابراین دریافت پرسش‌نامه را موکول به ارائه کامل مدارک نمودن، مغایر با صدر اصل ۱۱۶

قانون اساسی و دیگر قوانین عادی فوق‌الذکر، خواهد بود. / 0053/00

قربانعلی مه‌ری

قائم مقام مرکز تحقیقات

^۱ تبصره ذیل ماده (۵۵) قانون انتخابات ریاست جمهوری، ناظر بر انصراف نامزدی و کاندیدا شدن است که مقرر می‌دارد:

تبصره: «هر یک از داوطلبان ریاست جمهوری در صورت تمایل به انصراف از داوطلبی باید شخصاً و یا از طریق نماینده تام‌الاختیار خود و به صورت کتبی، انصراف خود را به وزارت کشور اعلام نماید.»

شماره: ۳۸۱۲ - ۸۷۵۶۳

تاریخ: ۱۳۸۷/۰۸/۲۸

پیوست: ندارد

رونوشت:

- اعضاء معزز فقهاء و حقوقدانان شورای محترم نگهبان، جهت استحضار
- جناب آقای دکتر کدخدایی، معاون محترم اجرایی و امور انتخابات، جهت استحضار